OBS! Utskriven version kan vara inaktuell.
Senaste versionen hittar du via intranätet under "styrande dokument" eller vårdgivarwebben.

Region Halland

Gäller för: Region Halland hälso- och sjukvård

Läkemedel - Förvaring

Hitta i dokumentet

Läkemedel - Förvaring
Syfte
Ansvar
Allmänt
Läkemedelsförråd
Passagesystem
Förvaringstemperatur
Läkemedelsprov
Kemisk-tekniska medel
Förvaring av patientens egna läkemedel
Slutenvårdsdos
Förvaring utanför det låsta läkemedelsförrådet/skåpet
Läkemedelsvagnar vid Hallands sjukhus och Psykiatrin
Vätskevagnar vid Hallands sjukhus
Medicinska gaser
Hållbarhet efter brytdatum
Hållbarhetskontroll av förvarade läkemedel
Städning av läkemedelsförråd
Stängning av enhet
Bilagor
Uppdaterat från föregående version

Syfte

Rutinen beskriver tillämpningen av Socialstyrelsens bestämmelser om förvaring av läkemedel HSLF-FS 2017:37.

Ansvar

Verksamhetschef eller avdelningschef utser en läkemedelsansvarig och en eller flera ersättare med ansvar för läkemedelsförrådet, se regional rutin Läkemedel - Ansvarsfördelning.

Allmänt

Läkemedel som förvaras i förråd ska ha bibehållen kvalitet samt förväntas komma till användning inom rimlig tid.

Läkemedelsförråd

Läkemedel ska förvaras inlåsta och oåtkomligt för obehöriga. Läkemedelsförrådet bör vara beläget så att arbetet kan utföras ostört. Det bästa alternativet är låsbart läkemedelsrum, i annat fall kan låsbara medicinskåp användas.

Läkemedel ska förvaras överskådligt och enligt tillverkarens anvisningar. Att anordna förrådet i ATC-kodsordning rekommenderas, då det minskar risken för namnförväxlingar samtidigt som överskådligheten förbättras. ATC-kodsordning innebär farmakologisk/terapeutisk gruppindelning (se FASS för vidare information), så att preparat med likartad effekt förvaras tillsammans. I undantagsfall, tex vid förvaring av få läkemedel, kan bokstavsordning användas.

Läkemedel ska förvaras i sin originalförpackning. Om tabletter från originalburk hälls upp i doseringskopp i samband med iordningställande, ska doseringskoppen märkas och endast innehålla den mängd som beräknas bli förbrukad. Av säkerhetsskäl får uttagen dos i form av lösa tabletter och kapslar aldrig sparas och återföras till originalförpackningen. En intakt endosförpackning, dvs där varje tablett/kapsel är märkt med preparatnamn, styrka, utgångsdatum och batchnummer (tillverkningsnummer), kan dock användas till annan patient.

Batchnummer är viktigt för spårbarheten vid tex indragningar och utgångsdatum behövs för att kunna kontrollera hållbarheten. Endast om det finns särskilda skäl får blisterkartor som inte är endosförpackning klippas itu. I dessa fall är det viktigt att kvarvarande blister innehåller information om batchnummer och utgångsdatum.

Förvaring av narkotika
Det är en rekommendation att förvara narkotiska läkemedel på avskild plats i förrådet för att lättare komma ihåg att journalföra dessa, se Läkemedel - narkotikahantering.

Förvaring av överblivna doser från Medimaten/annan enhet
Överblivna doser efter uttag från Medimaten eller lån från annan enhet kan i undantagsfall sparas på enheten, men endast i de fall det går att garantera att läkemedlet förvaras enligt tillverkarens anvisning. Läkemedlets utgångsdatum och batchnummer ska framgå och läkemedlet ska ingå i den månatliga hållbarhetskontrollen. Lösa tabletter och kapslar ska alltid kasseras. För överblivna doser av narkotika se Läkemedel - narkotikahantering.

Passagesystem

Endast den som har till uppgift att iordningställa, administrera, beställa eller kontrollera läkemedel får ha tillgång till läkemedelsförråd/läkemedelsskåp. Behörighet ska tilldelas restriktivt. Vid städning eller annat underhållsarbete i läkemedelsrum ska alltid behörig personal närvara.

Första linjechef ansvarar för kontroll och utlämnande av behörighet via SITHS-kort/nycklar/kod samt att det finns lokala rutiner för hantering av dessa behörigheter. SITHS-läsare med personlig kod är att föredra för tillgång till läkemedelsförråd, SITHS-läsare utan kod kan användas för läkemedelsskåp. Om SITHS-läsare ej är möjligt kan enheten välja att ha:

- Individbundna nycklar/koder till kodlås som lämnas ut och kvitteras, se Bilaga 1 Lista för fast utlämnade av nycklar/koder.
- Ett system där nycklar kvitteras ut för användning under ett arbetspass, se Bilaga 2 Lista daglig utlämning av nycklar. Kontroll av att antalet nycklar stämmer bör göras regelbundet.

Förvaringstemperatur

Läkemedel ska förvaras enligt tillverkarens anvisningar och på ett sådant sätt att läkemedlets kvalitet inte försämras. Ett läkemedels kvalitet och hållbarhet kan påverkas av yttre faktorer, tex luftfuktighet och temperatur. Förvaringstemperatur för läkemedel anges på förpackning, bipacksedel och/eller FASS-text/produktresumé.

Följande förvaringsanvisningar förekommer:

- Förvaras vid högst 30 °C.
- Förvaras vid högst 25 °C .
- Förvaras i kylskåp 2 - 8 °C.
- Förvaras i djupfryst tillstånd.

Läkemedel som kräver kylförvaring kommer i emballage märkt med ”obruten kylkedja”, eller ”innehåller kylvara”. Den personal som tar emot kylleverans är ansvarig för att se till att den packas upp så snart som möjligt.

I samtliga utrymmen där läkemedel förvaras ska temperaturen kontrolleras och dokumenteras regelbundet. Observera att detta även gäller korridor och behandlingsrum där tex akutvagnar/väskor förvaras. Uppmätta värden dokumenteras i temperaturprotokoll, se Bilaga 3 Temperaturkontroll protokoll, ett enskilt protokoll för vardera mätpunkt/termometer. Observera att både avläst värde samt min- och maxtemperatur (sedan senaste mätningen) ska kontrolleras och dokumenteras. Nollställ alltid termometern efter kontrollen.

Rumstemperatur ska kontrolleras minst veckovis vid stabil temperatur. Under perioder med temperaturväxlingar, till exempel under sommaren, bör temperaturen kontrolleras dagligen. En digital termometer med temperaturgivare på sladd som kan lagra min- och maxtemperatur behövs.

Kylskåpstemperaturen ska kontrolleras dagligen. Vissa kylskåp har inbyggd temperaturregistrering, för dessa kontrolleras att temperaturen hållit sig inom grafens referensintervall och kontrollen dokumenteras på protokollet endast med signum. Det kan även förekomma kylskåp med larmfunktion (som larmar om temperaturen avviker från referensintervallet), för dessa kontrolleras att larm ej utlösts och dokumenteras på protokollet endast med signum. För ett optimalt och representativt värde rekommenderas att temperaturgivaren förvaras i ett provrör med vattenfri glycerol. Det motverkar även att tillfälliga temperaturförändringar vid öppning och stängning av kylskåp påverkar mätresultatet.

Vid avvikelser i temperatur ska samtliga läkemedel kontrolleras med avseende på om de tål den avvikande temperaturen. Information om högsta avvikande temperatur samt tidsintervall för avvikelsen behövs för att kunna göra en bedömning. Temperaturavvikelse rapporteras till första linjechef. Läkemedelsenheten kan kontaktas för stöd i bedömning av läkemedlens brukbarhet.

Värmeskåp
Hållbarheten för vätskor som förvaras i värmeskåp kan påverkas. Vid frågor eller för uppdaterad information om hållbarhetsförhållanden för vätskor i värmeskåp kan Läkemedelsenheten kontaktas.

Läkemedelsprov

Tillverkaren får dela ut läkemedelsprov i enstaka förpackningar till läkare som information om utformningen av läkemedlet och dess förpackning. De får inte placeras i läkemedelsförrådet och får inte användas för behandling av patient (LVFS 1995:25).

Kemisk-tekniska medel

Kemisk-tekniska medel (dvs. rengöringsmedel, desinfektionslösningar för lokaler och utensilier samt reagenser) ska förvaras separerat ifrån läkemedel på ett betryggande sätt så att brand- och explosionsrisk beaktas.

Förvaring av patientens egna läkemedel

Om patientens egna läkemedel används får de inte förvaras tillsammans med andra läkemedel i förrådet, utan ska vara väl separerade i lådor/backar eller påsar, märkt med patientens namn och födelsedatum. Observera att om enheten förvarar patientens egen narkotika ska denna även journalföras. För Hallands sjukhus se även rutin Läkemedel – användning av patientens egna läkemedel.

Om patient inom slutenvården sköter sin läkemedelsbehandling själv, ska det finnas möjlighet att ha de egna läkemedlen inlåsta i skåpet vid sängen.

Slutenvårdsdos

Dospåsar från slutenvårdsdos förvaras enligt rutin Slutenvårdsdos – Läkare och Sjuksköterskor.

Förvaring utanför det låsta läkemedelsförrådet/skåpet

Läkemedel som måste vara lättillgängliga för hälso-och sjukvårdspersonal får förvaras utanför det låsta läkemedelsförrådet/skåpet om det är förenligt med säker hantering. Dessa läkemedel ska finnas förtecknade i särskild lista, se Bilaga 4 Läkemedel som förvaras utanför låst läkemedelsförråd som ska revideras årligen. Det kan gälla:

- Läkemedel som används i akuta situationer (t.ex. akutlåda eller akutvagn).
- Läkemedel för omläggning av sår.
- Läkemedel som ofta används t.ex. natriumkloridlösning och bedövningsmedel.

Läkemedelsvagnar vid Hallands sjukhus och Psykiatrin

Läkemedelsvagnar betraktas som förråd. De ska förvaras inlåsta eller låsta alternativt larmade när de inte används. Lådorna i vagnen är normalt patientbundna. Vissa lådor kan disponeras för de vanligaste läkemedlen, som ordineras enligt generella direktiv eller vid behov och för sprutor och andra doseringshjälpmedel. Läkemedel utanför bassortiment som beställs till enskild patient placeras lämpligen direkt i den patientbundna lådan i läkemedelsvagnen.

Vätskevagnar vid Hallands sjukhus

Vissa enheter har vätskevagnar som innehåller t.ex. infusions-, spol- och dialysvätskor. Om vätskevagnen innehåller läkemedel ska de förvaras i enlighet med denna rutin.

Medicinska gaser

Medicinska gaser är klassade som läkemedel och innefattar medicinsk oxygen (syrgas, andningsoxygen), medicinsk luft (andningsluft), lustgas och lungtestgas.

Dessa gaser ska förvaras med beaktande av brandskydds- och säkerhetsaspekter enligt följande:

- Vid normala temperaturförhållanden.
- I ett väl ventilerat utrymme och ej i närheten av brännbart material.
- Varningsskylt för gasflaskor ska sitta väl synligt där gasflaskor förvaras, så att räddningspersonal lätt ser var medicinska gaser finns. Dörr till förvaringsutrymme ska på utsidan vara försedd med varningsskylt för gasflaskor. Skyltarna beställs via Teknisk service.
- Flaskorna ska vara säkrade vid vägg, kärra eller flaskhållare.
- Tomma och fyllda flaskor ska förvaras åtskilda.
- Olika gassorter ska särskiljas från varandra.

Gasflaskor ska kontrolleras minst varje månad avseende tryck och hållbarhet samt dokumenteras på Bilaga 5 Dokumentation kontroll av medicinska gaser på flaska. En ansvarig bör finnas som ser till att dessa kontroller blir gjorda. Handlingsplan ska finnas för att inom kort tid omhänderta något avvikande som upptäcks vid kontroll av medicinska gaser.

Regionfastigheter ansvarar för centralgasanläggningarna. Teknik och fastighet utför den dagliga tillsynen.

Hållbarhet efter brytdatum

För flergångsförpackningar där hållbarheten efter öppnande är begränsad, ska brytdatum alltid noteras på läkemedlet, t.ex. flytande och halvfasta preparat. Varje hälso- och sjukvårdspersonal som iordningsställer ett läkemedel från öppnad förpackning har ansvar att kontrollera att läkemedlet fortfarande är brukbart enligt gällande anvisning. Information om hållbarhet kan ses i FASS/produktresumé under avsnittet ”hållbarhet, förvaring och hantering”. Information kan även inhämtas från Läkemedelsverkets dokument ”SLS (svensk läkemedelstandard) – Förvaring, märkning, lagring och användningstider för läkemedel”.

Hållbarhetskontroll av förvarade läkemedel

Läkemedlens hållbarhet ska kontrolleras minst en gång per månad. Läkemedel ska kasseras innan passerat utgångsdatum eller överskriden användningstid (för läkemedel med begränsad hållbarhet efter bruten förpackning). För att kunna använda läkemedlen under hela hållbarhetstiden rekommenderas att hållbarhetskontrollen görs i slutet av varje månad, med utrymme för att beställa hem nya läkemedel innan utgångsdatum passerat. Hållbarhetskontrollen ska dokumenteras i Bilaga 6 Hållbarhetskontroll av förvarade läkemedel.

Städning av läkemedelsförråd

Utrymmet där läkemedel förvaras ska vara i god ordning och rengöras regelbundet. Arbetsytorna ska rengöras för att undvika korskontamination och spridning av oönskade partiklar som kan orsaka överkänslighetsreaktioner. Av hygieniska skäl får inga kartonger eller andra lösa föremål placeras direkt på golvet och arbetsytorna ska, så långt det är möjligt, hållas fria så att det går lätt att rengöra. Inga patienttillhörigheter får förvaras i läkemedelsrummet.

Frekvens rengöring:

- Eventuellt spill ska torkas bort direkt.
- Arbetsyta för beredning av antibiotika och andra läkemedel som kan orsaka bestående ohälsa: Rengör före och efter varje beredningstillfälle först med vatten och rengöringsmedel, sedan med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider. (Engångsunderlägg ska användas och bytas efter varje beredningstillfälle.)
- Övriga arbetsytor: Rengör dagligen med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider.
- Vätskevagn som **inte** hanteras och fylls på av Regionservice i vätskeförrådet: Rengör minst en gång per kvartal, oftare vid behov, med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider.
- För övrig rengöring av förrådet (vagnar, hyllor, lådor, skåp och kylskåp), se regional rutin Vårdhygien Grundläggande för hälso och sjukvård.

Utförd städning ska dokumenteras i Bilaga 7 Dokumentation städning av läkemedelsförråd.

Stängning av enhet

Om en enhet stängs under en period, t.ex. under sommaren, måste ansvariga se till att läkemedel och nycklar till läkemedelsförråd förvaras på ett betryggande sätt. Under denna tid behöver förvaringstemperatur fortfarande kontrolleras för att kunna garantera läkemedlens kvalitet. Inför öppnande behöver även en ny hållbarhetskontroll göras. Vid stängning under längre tid töms förrådet och läkemedlen kan överlåtas till annan enhet.

Bilagor

Bilaga 1 Lista för fast utlämnade av nycklar/koder
Bilaga 2 Lista daglig utlämning av nycklar
Bilaga 3 Temperaturkontroll protokoll
Bilaga 4 Läkemedel som förvaras utanför låst läkemedelsförråd
Bilaga 5 Dokumentation kontroll av medicinska gaser på flaska
Bilaga 6 Hållbarhetskontroll av förvarade läkemedel
Bilaga 7 Dokumentation städning av läkemedelsförråd

Uppdaterat från föregående version

2026-11-13
Justerat i stycket ”Städning av läkemedelsförråd” och hänvisar till regional rutin för vårdhygien.